

INTEGRACJA SZTUK
Liryka w edukacji dziecka

Pamięci Aleksandra Dimitrowa
(1982–1999)

Alicja Ungeheuer-Gołąb

INTEGRACJA SZTUK

Liryka w edukacji dziecka

Wydawnictwo
Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2021

Recenzowały
dr hab. DOROTA MICHUŁKA, prof. UW r
prof. dr hab. URSZULA SZUŚCIK

Opracowanie redakcyjne korekta i łamanie
ELŻBIETA KOT

Opracowanie techniczne
EWA KUC

Projekt okładki
JULIA SOŃSKA-LAMPART

Na okładce wykorzystano pracę uczniów
Szkoły Podstawowej nr 2 w Rzeszowie

© Copyright by
Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2021

ISBN 978-83-7996-973-9

1896

WYDAWNICTWO UNIwersytetu Rzeszowskiego
35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigoń 6, tel. 17 872 13 69, tel./faks 17 872 14 26
e-mail: wydaw@ur.edu.pl; <https://wydawnictwo.ur.edu.pl>
wydanie I; format B5; ark. wyd. 11,85; ark. druk. 14,375; zlec. red. 82/2021

Druk i oprawa: Drukarnia Uniwersytetu Rzeszowskiego

całe nieporozumienie pochodzi stąd, (...)
że się zapomina, iż dziecko jest żywe i ruchliwe
jak płynący strumień

Rabindranath Tagore

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ 1	
Gdy małe dziecko spotyka się ze sztuką...	23
1.1. Dziecko wśród sztuk	23
1.2. Program edukacji a potrzeby dziecka	30
1.3. Gdy myślę o wychowaniu przez sztukę... ..	44
1.4. Poezja dla dzieci – próby klasyfikacji	50
1.5. Zapomniany ład – wiersze, których brakuje w edukacji współczesnego dziecka ..	66
1.6. Głos wychowawców w edukacji literackiej dziecka	86
ROZDZIAŁ 2	
Refleksje pedagogiczne w kontekście poszukiwań badawczych – liryka w recepcji dzieci	91
2.1. Sposoby poszukiwania refleksji dziecka w procesie edukacyjnym	91
2.2. Utwór liryczny jako punkt wyjścia do rozmowy z dzieckiem	95
ROZDZIAŁ 3	
Integrowanie sztuk na przykładzie pracy z wierszem w edukacji elementarnej ...	110
3.1. Przykłady zintegrowanych zajęć z dziećmi z wykorzystaniem liryki, malarstwa i przekładu intersemiotycznego	110
3.2. Spotkanie pierwsze – rytm, kolor, nastrój, melodia – Janina Porazińska <i>A kiedy utniemy...</i> , Piet Mondrian <i>Szachownica w jasnych kolorach</i> (poezja, malarstwo, taniec, muzyka)	118
3.3. Spotkanie drugie – obraz, kolor, refleksja – Danuta Wawiłow <i>Morze</i> , Józef Ratajczak <i>Morze</i> , Joanna Papuzińska <i>Jezioro</i> , Paul Klee <i>Fish Magic</i> (poezja, plastyka, origami)	131
3.4. Spotkanie trzecie – rytm, obraz, emocje, ruch – Danuta Wawiłow <i>Drynda</i> , Carlo Carrà <i>Dorożka</i> (poezja, muzyka, kineza, plastyka)	145
3.5. Spotkanie czwarte – dramaturgia, ekspresja, rytm, emocje – Danuta Wawiłow <i>Zawalił się pałac</i> (poezja, plastyka, kineza, drama)	161
3.6. Spotkanie piąte – refleksja, obraz – Joanna Papuzińska <i>Ja</i> , Olga Boznańska <i>Dziewczynka z chryzantemami</i> , Amedeo Modigliani <i>Portret studenta</i> , Pablo Picasso <i>Portret Dory Maar</i> , malarz nieznan <i>Władysław IV Waza</i> (poezja, plastyka)	175
3.7. Podsumowanie	189

ROZDZIAŁ 4	
Wnioski dla praktyki pedagogicznej	192
4.1. „Ważne tematy” jako wynik dialogowego podejścia do dziecka w edukacji zintegrowanej	192
4.2. Stosunek uczestników do warsztatów literackich	203
Zamiast zakończenia	209
Bibliografia	215

Wawiłow D., *Zawalił się pałac* [w:] tejże, *Wiersze dla niegrzecznych dzieci*, il. M. Oklejak, Egmont, Warszawa 2013, s. 11.
Wiersze Stanisława Jachowicza, opracowanie graficzne A. Dudziński, M. Goebel, A. Krauze, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1979.
W krainie dzieciństwa, wybór i oprac. Z. Harasym, R. Waksmund, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2009.

Netografia

Fish Magic (1025) Paul Klee, <https://www.wikiart.org/en/paul-klee/fish-magic-1925> [data dostępu: 8.01.2017].
Gautrand J.-C., *Robert Doisneau*, Wydawnictwo Taschen, Katowice 2015, s. 21. Zob. też: <http://anthonylukephotography.blogspot.com/2011/11/photographer-profile-robert-doisneau.html> [data dostępu: 29.05.2017].
<http://anthonylukephotography.blogspot.com/2011/11/photographer-profile-robert-doisneau.html> [data dostępu: 29.05.2017].
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19990120096> [data dostępu: 2.11.2020].
<http://nauczyciel.wsipnet.pl/serwisy/reforma/arch/ref181a.htm> [data dostępu: 2.11.2020].
<http://www.nytimes.com/slideshow/2012/06/22/arts/design/20120622STROMHOLM-4.html> [data dostępu: 12.01.2015].
<https://artsandculture.google.com/asset/la-carrozzella-carlo-carr%C3%A0/awFTISIOV5uADA?hl=pl> [data dostępu: 22.04.2021].
<https://muzeumpanatadeusza.ossolineum.pl/wystawy-czasowe/stepan-zavrel-ilustracje/>.
<https://niezlasztuka.net/o-sztuce/olga-boznanska-dziewczynka-z-chryzantemami/> [data dostępu: 30.04.2021].
https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_IV_Waza#/media/Plik:Troschel_W%C5%82adys%C5%82aw_Sigismund_Vasa.jpg [data dostępu: 30.04.2021].
<https://podstawoprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-I-III> [data dostępu: 23.04.2021].
<https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/6653/Edukacja%20wczesnoszkolna.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [data dostępu: 2.11.2020].
<https://utopiadystopiawwi.wordpress.com/de-stijl/piet-mondrian/composition-with-grids-checkerboard-composition-with-light-colors/> [data dostępu: 8.01.2017].
<https://wiersze.annet.pl/w,,8735> [data dostępu: 25.04.2021].
<https://www.guggenheim.org/artwork/2971> [data dostępu: 30.04.2021].
Wychowanie przez sztukę dawną i współczesną, file:///C:/Users/IFP/AppData/Local/Temp/Wychowawcze%20aspekty%20sztuki_wstep.pdf [data dostępu: 18.09.2021].
<https://www.modernamuseet.se/stockholm/sv/aktiviteter/babyvisningar/> [data dostępu: 18.09.2021].
<https://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/portrait-of-dora-maar-1937-1> [data dostępu: 30.04.2021].
Kletke-Milejska M., *Zreformowany system edukacji i jego wpływ na kształcenie i wychowanie dzieci w publicznych szkołach podstawowych. Studium politologiczne*, niepublikowana praca doktorska napisana pod kierunkiem dr. hab. M. Mitreği na Uniwersytecie Śląskim, 2007, <http://www.sbc.org.pl/Content/7025/doktorat2754.pdf> [data dostępu: 2.11.2020].
Michułka D., *Charlie i fabryka czekolady Roalda Dahla jako szkolna lektura. Rozumienie – doświadczenie – metafora – emocje*, „Polonistyka. Innowacje” 2016, nr 4,

- s. 137–154, <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pi/article/view/6787/6793> [data dostępu: 1.10.2021].
- Miller J., *Science Says Art Will Make Your Kids Better Thinkers (and Nicer People)*, <http://www.fastcocreate.com/3023094/science-says-art-will-make-your-kids-better-thinkers-and-nicer-people> [data dostępu: 5.09.2018].
- Moderna Museet w Sztokholmie, <https://www.modernamuseet.se/stockholm/sv/besok-museet/familj/> [data dostępu: 21.09.2021].
- Muzeum Dobranocek w Rzeszowie, <https://www.muzeumdobranocek.pl/wystawyczasowe> [data dostępu: 18.09.2021].
- Piasecki J., *Strukturalizm i fenomenologia w badaniach literackich*, „Estetyka i Krytyka” 2010, nr 2 (specjalny), s. 137–146, https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/77820/piasecki_strukturalizm_i_fenomenologia_w_badaniach_literackich_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y [data dostępu: 04.10.2021].
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem, Dobra Szkoła, MEN, Ośrodek Rozwoju Edukacji, www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna.-pp-z-komentarzem.pdf [data dostępu: 7.09.2018].
- Tischner J., *Fenomenologia spotkania*, „Analecta Cracoviensia” 1978, X, <http://czasopisma.upjp2.edu.pl/analectacracoviensia/article/view/2947> [data dostępu: 27.04.2021].